

AZ EURÓPAI OMBUDSMAN

Az európai ombudsman az európai uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek tevékenysége során felmerülő hivatali visszasságokra vonatkozóan az uniós polgároktól érkező panaszok kivizsgálásával foglalkozik, illetve saját kezdeményezéséből is indít e tárgyban vizsgálatokat. Az ombudsmant az Európai Parlament választja meg a jogalkotási ciklus időtartamára.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 20., 24. és 228. cikke, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 43. cikke.

Az ombudsman jogállását és feladatait a Parlament 2002. március 14-i (HL L 92., 2002.4.9., 13. o.) és 2008. június 18-i határozatával (HL L 189., 2008.7.17., 25. o.) módosított 1994. március 9-i európai parlamenti határozat (HL L 113., 1994.5.4., 15. o.) rögzítette a Bizottsággal való konzultációt követően, a Tanács jóváhagyásával. A határozat kapcsolódó végrehajtási rendelkezéseit maga az ombudsman dolgozta ki. Az ombudsman megválasztásának és visszahívásának menetét a Parlament eljárási szabályzatának 231–233. cikke tartalmazza.

CÉLKITŰZÉSEK

A Maastrichti Szerződés (1992) által létrehozott európai ombudsmani intézmény célja:

- a polgárok fokozottabb védelme a közösségi intézmények, szervek, hivatalok vagy ügynökségek tevékenysége során előforduló hivatali visszasságokkal szemben; valamint
- és ezáltal a közösségi intézmények döntéshozatalának és ügyvitelének nyitottabbá tétele és demokratikus elszámoltathatóságuk növelése.

A. Státusz

1. Megválasztás

a. Követelmények

Az ombudsman

- személyének teljesítenie kell a saját országa legmagasabb bírói tisztségeinek gyakorlásához szükséges feltételeket, vagy rendelkeznie kell az ombudsman feladatainak ellátásához szükséges szakértelemmel és gyakorlattal;
- köteles teljes függetlenségéről biztosítékot adni.

b. A kinevezés menete

Minden parlamenti ciklus kezdetén, illetve az ombudsman elhalálozása, felmondása vagy felmentése esetén az Európai Parlament elnöke az ombudsman hivatalára történő jelölésre irányuló felhívást bocsát ki, és határidőt állapít meg a jelölések benyújtására. A jelöléseket az Európai Parlament legalább két különböző tagállamot képviselő, legalább 40 képviselőjének kell támogatnia. A jelöléseket a Parlament Petíciós Bizottságához kell benyújtani, amely megállapítja elfogadhatóságukat. A bizottság kérheti a jelöltek meghallgatását. Az elfogadhatónak nyilvánított jelöléseket ezután szavazásra bocsátják a Parlamentben. Az ombudsmant a leadott szavazatok többségével választják meg.

2. Megbízatus

a. Időtartam

Az ombudsmant a Parlament választja meg minden választás után, saját jogalkotási megbízatusa időtartamára. Az ombudsman újraválasztható.

b. Kötelezettségek

Az ombudsman

- teljes mértékben független feladatainak az Unió és annak polgárai érdekében történő ellátása során;
- feladatai ellátása során nem kérhet, és nem fogadhat el utasítást semmilyen kormánytól, intézménytől, szervtől, hivataltól vagy egységtől;
- tartózkodik mindennemű, hivatalával össze nem egyeztethető cselekedettől;
- nem folytathat semmilyen más politikai, közigazgatási vagy szakmai jellegű tevékenységet, függetlenül attól, hogy az javadalmazással jár-e vagy sem.

3. Visszahívás

Az ombudsmant az Európai Unió Bírósága hívhatja vissza a Parlament kérésére, amennyiben már nem tesz eleget a hivatala gyakorlásához szükséges feltételeknek, vagy amennyiben súlyos kötelelességszegést követett el.

B. Feladatkör

1. Illetékesség

Az ombudsman az uniós intézményekben, szervezetekben, hivatalokban vagy ügynökségekben előforduló hivatali visszasságokkal foglalkozik.

a. Az ombudsman hivatali visszasságot találhat, amennyiben egy intézmény nem tartja be az alábbiakat:

- alapvető jogok,
- jogi szabályok vagy elvek,
- megfelelő igazgatás elvei.

Az európai ombudsman vizsgálatai elsősorban a következőkre vonatkoznak:

- átláthatóság/elszámoltathatóság,

- szolgáltatási kultúra,
- eljárási jogok tiszteletben tartása,
- mérlegelési jogkör megfelelő alkalmazása,
- alapvető jogok tiszteletben tartása,
- munkaerő-felvétel,
- uniós személyzeti ügyek megfelelő kezelése,
- hatékony és eredményes pénzgazdálkodás,
- etika,
- nyilvánosság részvétele az uniós döntéshozatalban.

Az ombudsman által évente végzett vizsgálatok mintegy egyharmada a tájékoztatás hiányára vagy elutasítására vonatkozik.

b. Kivételek

Kivételt képeznek a következők:

- az Európai Unió Bírósága, illetve a Törvényszék általi fellépés. Az ombudsman Európai Bíróságra vonatkozó vizsgálatai csak annak nem igazságügyi tevékenységeire vonatkoznak, például ajánlatokra, szerződésekre és személyzeti ügyekre;
- helyi, regionális és nemzeti hatóságok elleni panaszok, még ha ezek az Európai Unióval összefüggő ügyekre vonatkoznak is;
- a nemzeti bíróságokra vagy a nemzeti ombudsmanokra tartozó tevékenységek: az európai ombudsman az ezen szervek által hozott határozatok tekintetében nem jogorvoslati szerv;
- bármely olyan ügy, amellyel kapcsolatban az érintett szervezetben korábban még nem került sor megfelelő hivatali eljárásra;
- uniós tisztviselőkkel szemben a magatartásukkal kapcsolatban benyújtott panaszok.

2. Felkérések

Feladatköréből adódóan az ombudsmannak – ha megalapozottnak látja – vizsgálatot kell lefolytatnia, akár saját kezdeményezésére, akár az Európai Unió bármely polgára vagy valamely tagállamban lakóhellyel vagy bejegyzett székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy által hozzá közvetlenül vagy egy európai parlamenti képviselő közvetítésével benyújtott panasz alapján, kivéve, ha a szóban forgó ügy bírósági eljárás tárgyát képezi vagy képezte.

3. Vizsgálati hatásköre

Az ombudsman tájékoztatást kérhet

- az intézményektől és szervektől, amelyek kötelesek a kért tájékoztatást megadni és hozzáférést biztosítani számára a szóban forgó iratokhoz, kivéve, ha ezt az iratok megalapozottan bizalmas jellege miatt nem tehetik;

- ugyanezen intézmények és szervek tisztviselőitől és más alkalmazottaitól, akiknek az ombudsman felkérésére tanúvallomást kell tenniük, bár eközben továbbra is köti őket a hivatali titoktartás kötelezettsége;
- a tagállamok hatóságaitól, amelyek kötelesek valamennyi szükséges tájékoztatást megadni, kivéve, ha az információk átadását jogi vagy szabályozási rendelkezések tiltják; az ombudsman még ilyen esetekben is hozzájuthat az információkhoz, ha kötelezettséget vállal arra, hogy nem adja tovább őket.

Ha nem kapja meg a kért segítséget, az ombudsman tájékoztatja erről a Parlamentet, amely ennek megfelelően intézkedik. A nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával az ombudsman együttműködhet a tagállamok ombudsmanjaival is. A számára büntetőjogi kérdésnek tűnő ügyekről az ombudsman haladéktalanul értesíti az illetékes nemzeti hatóságokat és az Európai Csalás Elleni Hivatalt (OLAF). Adott esetben az ombudsman értesítheti azt az uniós intézményt is, amely felé a szóban forgó tisztviselő vagy alkalmazott elszámoltatható.

4. A vizsgálatok eredménye

Hacsak lehetséges, az ombudsman az érintett intézménnyel vagy szervvel összhangban lép fel, annak érdekében, hogy megtalálja a panaszos számára kielégítő megoldást. Amennyiben az ombudsman hivatali visszásságot állapít meg, ajánlásait továbbutalják az érintett intézménynek vagy szervnek, amelynek három hónap áll rendelkezésére ahhoz, hogy tájékoztassa az ombudsmant saját álláspontjáról. Ha az intézmény nem fogadja el a javasolt ajánlásokat, az ombudsman különjelentést készíthet és az Európai Parlament elé terjesztheti. Az Európai Parlament pedig jelentést készíthet az ombudsman által benyújtott különjelentésről. Az ombudsman végül tájékoztatja a panaszost a vizsgálat eredményéről és az érintett intézmény vagy szerv álláspontjáról, valamint saját ajánlásairól.

C. Hivatali működés

Az ombudsman munkáját titkárság segíti, amelynek alkalmazottaira az európai közszolgálat szabályai vonatkoznak. A titkárság vezetőjét az ombudsman nevezi ki.

D. Tevékenység

Az első ombudsman, Jacob Söderman két cikluson át látta el hivatalát, 1995 júliusától 2003. március 31-ig. Hivatali ideje során fogadta el a Parlament a helyes hivatali magatartás európai kódexét (2001). A helyes hivatali magatartás kódexe olyan eljárási szabályzat, amely figyelembe veszi a Bíróság ítélezési gyakorlatában megtalálható európai közigazgatási jogi elveket, és merít a nemzeti jogrendszerekből. Ellenőrzési feladatai gyakorlása során az ombudsman e kódex rendelkezései alapján vizsgálja, hogy történt-e hivatali visszásság. A kódex ezenfelül a tisztviselők számára is iránymutatásként és forrásként szolgál, ösztönözve őket az ügyintézés legmagasabb szintű normáinak alkalmazására.

Nikiforos Diamandouros 2003 áprilisától töltötte be az európai ombudsman tisztséget, egészen 2013. március 14-ig, amikor 2013. október 1-jei hatállyal lemondott. 2006. július 11-én javaslatot terjesztett elő az ombudsman jogállásáról – ezt a javaslatot támogatta a Petíciós Bizottság, a Parlament és a Tanács is. A státuszra vonatkozó szabályzatot módosították az ombudsman szerepének tisztázása és megerősítése

érdekében, például a dokumentumokhoz való hozzáférése, illetve – amikor ebben illetékes – az OLAF tájékoztatása tekintetében.

Helyét 2013. október 1-jén – miután az Európai Parlament a 2013. júliusi ülésén- megválasztotta – Emily O'Reilly korábbi ír ombudsman foglalta el. Ő még inkább felhívta az ombudsmani szerepre a nyilvánosság figyelmét, azáltal, hogy a polgárok érdeklődésének középpontjában levő ügyekre összpontosított, mint például a lobbizás átláthatóvá tétele, a szakértői csoportok, az uniós ügynökségek (Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség, Frontex) és a nemzetközi tárgyalások (transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség, TTIP), illetve a visszaélések munkatársak általi bejelentésére és az európai polgári kezdeményezésre vonatkozó szabályok javítása. A 2014-es európai parlamenti választásokat követően öt további ötéves időszakra megerősítették hivatalában, és „2019 felé” című stratégiája megvalósításának folytatására kötelezte el magát, a hatás, relevancia és láthatóság három pillérére koncentrálva.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Bár az ombudsman tevékenysége gyakorlása során teljes mértékben független, hivatalának parlamenti ombudsmani jellege van. Az 1. fejezetben ezért történik hivatkozás az EUMSZ Európai Parlamenttel foglalkozó 228. cikkére. Az ombudsman szoros kapcsolatban áll a Parlamenttel, amely kizárólagos felelősséggel tartozik az ombudsman megválasztásáért és kérheti az Európai Bíróságtól az ombudsman hivatalából való elbocsátását, továbbá meghatározza a munkája végzésére vonatkozó szabályokat, segíti vizsgálatait és fogadja jelentéseit. A Petíciós Bizottság az eljárási szabályzat 232. cikke alapján minden évben jelentést készít az ombudsman tevékenységét összefoglaló éves jelentésről. E jelentések ismételtelen kihangsúlyozták, hogy az európai intézményeknek teljes mértékben együtt kell működniük az európai ombudsmannal, hogy konkrétan az ombudsman ajánlásainak végrehajtása révén növeljék az Unió átláthatóságát és számonkérhetőségét. A Parlament 2019. február 12-én rendelettervezetről szóló állásfoglalást fogadott el, amelyben az ombudsman függetlenségének és hatásköreinek megerősítése céljából javaslatot tesz az európai ombudsman alapokmányának naprakészé tételére. A Bizottság 2019. október 31-én nyilvánított véleményt. A Parlament általi végleges elfogadás érdekében a dokumentumot benyújtották egyetértés végett a Tanácshoz.

Ottavio Marzocchi / Ina Sokolska
02/2020

